

מולין יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא

חז תא

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עיקר נשיאות חן של בני ישראל בעיני הקב"ה היא בזכות מידת הענוה

בזכות ענוותנותו זכה משה לקרני ההוד

לימוד גדול זה לימדנו תורתנו הקדושה בפסוק שלפנינו, שכפי גודל הענוה כן זוכה למדרגות רמות ונפלאות, כי משה רבינו היה הענוי מכל האדם, וכל כך הפליג בענוותנותו עד שכשבא לכתוב בתורה (במדבר יב) 'והאיש משה עניו מאד', הוסיף עוד להשפיל עצמו וחיסר אות יו"ד מהתיבה 'עניו' וכתב 'ענו' חסר יו"ד, וענוה זו היא שעמדה לו לקנות את הזכייה העליונה שהיו פניו קורנים בקרני הוד עד שהיו הכל מתייראים מלהביט בפניו, כמו שפירש באור החיים כי משוריי הדיו שבקולמוסו העביר על ראשו וקרנו פניו בקרני ההוד, ושוריי הדיו בקולמוסו הוא מחמת שנמנע לכתוב יו"ד ב'והאיש משה ענו', שמידת הענוה שהיתה במשה היא שזיכתה אותו לקרני ההוד שלא זכה בהם אדם מעולם.

משה רבינו מחזיר בענוותנותו את הכתרים לישראל

מכלל ענוותנותו של משה רבינו, שאינו מעכב לעצמו הכתרים השייכים לישראל, כנודע שבמתן תורה זכה כל אחד ואחד מישראל לשני כתרים כנגד נעשה ונשמע, וכיון שחטאו בעגל נלקחו מהם הכתרים וניתנו למשה רבינו, וברוב ענוותנותו הוא משיב הכתרים לישראל בכל ערב שבת קודש, ואינו בא בטענה שכיון שהם חטאו הפסידו חלקם, והוא שלא חטא זכה בחלק שלהם, אלא הוא שמח בחלקו ואינו מתאוה לחלקם, וזהו שאנו אומרים (תפילת שחרית לשבת) 'ישמח משה במתנת חלקו'.

לא מרַבְּכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק ה' בְּכֶם וגו' (ז, יז).

בפתח דברינו נקדים מה שאמרו רבותינו ז"ל כי עיקר נשיאות חן של בני ישראל בעיני הקב"ה היא בזכות מידת הענוה, שאמרו בגמרא (חולין פט.) 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם' וגו' (דברים יז), אמר להם הקב"ה לישראל, חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני (בראשית יח כז) 'ואנכי עפר ואפר', למשה ואהרן אמרו (שמות יז) 'ונחננו מה', לדוד אמר (תהלים כב ז) 'ואנכי תולעת ולא איש'. אבל עובדי כוכבים אינן כן, נתתי גדולה לנמרוד אמר (בראשית י"ד) 'הבה נבנה לנו עיר', לפרעה אמר (לעיל ה ב) 'מי ה', לסנחריב אמר (מלכים ב' יח לה) 'מי בכל אלהי הארצות' וגו', לנבוכדנצר אמר (ישעיה יד יח) 'אעלה על במתי עב', לחירם מלך צור אמר (יחזקאל כח ב) 'מושב אלהים ישבתי בלב ימים'.

עיקר הענוה כשמשפיל עצמו למרות מעלותיו - הלימוד ממשה רבנו ע"ה

והנה, אל יחשוב האדם שבקלות יזכה למידת הענוה, כי עיקר הענוה היא, שגם כשהיו באדם מעלות רבות ונכבדות, למרות זאת לא יגבה ליבו בקרבו, ובכך יגיע לשלמות הענוה. על כך אמרו בגמרא (נדרים לח.) שהקב"ה אינו משרה שכינתו כי אם על אדם חכם גבור עשיר ועניו, וכמו שמצינו אצל משה רבינו שהיו בו כל המעלות הללו, ולמרות כל מעלותיו לא התגאה אלא השפיל עצמו בענוה, וענוה זו הבאה אחרי כל המעלות הללו היא היא הרצויה והנאותה ביותר.

מילתא דפליאה

בקשתנו שנראה את החסדים מגולים לעינינו

הלא סומא אין לו שובע משום שאין רואה (יומא ע"ד), וכמו ששמעתי לפרש בפסוק (במדבר י"א) 'בלתי אל המן עינינו', לכך אין לנו שביעה מהטובות. וזה בקשתנו 'שבעינו מטובך', דהיינו שיהיה לנו ניסים גלויים, והיינו 'ושמחנו בישועתך', כי מי שאינו רואה אינו יודע לשמוח, והבן].

וזהו 'אנא בכח גדולת ימינך', היינו, שכל הענינים שהם בכח וגבורה, ובפנימיות שלהם הם בבחינת ימין שהוא חסד, ואף שלעינינו יתראה שהם קצת בחינת דין, עם כל זה צרור וצפון בתוכו כח החסד שהוא כולו טוב. ואך אנו מבקשים 'תתיר צרורה', שתפתח הצרור בתוכו שהם החסדים, שגם לעיני בשר יראה שהוא הכל בחסד.

ימינך תתיר צרורה, היינו, כי כתיב (איכה ג לח) 'ומפי עליון לא תצא הרעות', וכל הדינים הם מלאים חסדים במקורם ובפנימיותם, רק בהתגלות לעיני בשר נראה כאילו הם דינים ח"ו. אך אנו מבקשים כי אין בנו כח לסבול הדינים, ועל כן 'הראנו ה' חסדך' (תהלים פה ח), שגם לעינינו יהיה מלא חסדים בלי שום תערובת דין כלל.

[וראה דברים מאירים שכתב הישמח משה (כי תשא ד"ה ויאמר אני): והנה הגם כי בודאי הקב"ה עושה טובות בכל עת, כאמרנו 'ועל ניסין שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת' והבן, רק שאין אנו מרגישים בהם כמבואר במסכת שבת (יג), ואם כן אף בהטובות שאנו מקבלין, מכל מקום

וְאֶתְחַנֵּן אֶל ה' בְּעֵת הַהוּא לֵאמֹר וגו' אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה (ג, כג-כה).

זאת דרש הרה"ק בעל הדברי חיים ע"ה מהפסוקים שלפנינו, שמשה רבינו ביקש מהקב"ה ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר וגו' אעברה נא ואראה את הארץ הטובה, ואמר לבאר, שבקשת משה רבינו הייתה שאף שבוודאי גם הגזירה שלא ייכנס לארץ ישראל היא לטובתו ולטובת ישראל, ומשה האמין בכך ללא שום ספק. אך אף על פי כן התחנן להקב"ה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' שיהיו החסדים מגולים ונראים לעין כל.

בדרך זו כתב האמרי נועם (בא ד"ה א"י בא): פירשתי בתפלת ר' נחוניא, 'אנא בכח גדולת

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

בזמן הגאולה ידעו כי כל ההשגות שהשיגו הם רק ההתחלה

שאינו יכול לבוא אל התכלית הגמור והיא היא העבודה. וזהו שאמר הכתוב 'פתחו לי', פירוש הצדיק אומר שיפתחו לו השערי העבודה לבוא במעלה הבורא, לפי שסובר שלא עשה כלום עדיין ולא פעל בעבודתו כלל עדיין. ומשיבין לו 'זה השער לה', פירוש היא עיקר העבודה לידע זה שאינו יכול לגמור בהעבודה, כי דבר שאין לו סוף ותכלית, והבן.

כשמרגיש האדם בשפלותו הרגשה זו היא גופא העדות על כך שקרוב הוא אל הקדושה, כעין שכתב **בתשואות חן** (ויקרא ד"ה ובאופן) מקרא שכתוב (ירמיה לא ב) 'מרחוק ה' נראה לי', כפי מה שמרגיש האדם שהוא רחוק מן הקדושה, על ידי זה 'ה' נראה לי', והוא הקרוב באמת אל ה'.

ובהם נשכיל להבין עבודת הצדיקים שלא החזיקו טובה לעצמם ותמיד חשבו שעדיין לא באו לעיקר העבודה, אין זאת אלא מחמת שראו אפסיות האדם אל מול גדלו וחסדיו של הבורא יתברך, ומכל שכן אנו, שאם הראשונים כמלאכים אנו וכו'.

בקשת התגלות השכינה הינה

דבר תמיד

ועל זאת תהיה תפילת כל איש מישראל שנזכה להתגלות השכינה עלינו, שכן בדרך העולם אדם המבקש על בריאות, מיד כשנתרפא אינו ממשיך לבקש על כך, אך על צער השכינה תמיד יש לבקש על התגלות גדלות הבורא והשגחתו הפרטית בכל הווה עבר ועתיד, ובזה מבאר התפארת שלמה בהמשך דבריו, את הפסוק 'דרשו ה' ועוזו בקשו פניו תמיד' שלהתגלות פניו יש תמיד לבקש, ואף שכתוב במשה רבינו ע"ה (שמות לג יא) 'ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים' מכל מקום אין סוף להשגה וצריך לבקש תמיד כי הכל רק התחלה. וזהו שאומרים בתפילה 'וקדושים בכל יום יהללוך סלה', פירוש, שהקדושים מבקשים תמיד להללו ולשבחו יותר ויותר.

שאינו אלא כמתחיל ועומד בפתח. ואמר הכתוב 'כחום היום', כי יש בני אדם שנראים שהם מוכנעים אבל אין תוכם כברם, אבל אברהם היה מוכנע גדול באמת בלב שלם ממש, והיה ברור בעיניו כשמש שאינו אלא מתחיל בעבודתו יתברך, וזהו 'כחום היום' היינו כשמש המאירה (נועם אלימלך שם).

וכן מצינו בדוד המלך ע"ה שביקש מלפני ה' (תהלים כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', וביאר בזה **הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב ע"ה** (הובא בקדושת לוי שמות ד"ה וזה לך), כי אחת היתה שאלתו של דוד מאת ה', והיא 'שבתי בבית ה' וגו' לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכל'. אך מלבד זאת הוסיף בבקשתו ואמר 'אותה אבקש', שגם כאשר אגיע לדרגה זו 'לחזות בנועם ה'', עדיין 'אותה אבקש', אף על פי כן עדיין אוסיף ואבקש להשתוקק לזכות לדרגה גבוהה מזו [ובזה מיושב כפל הלשון, 'אחת שאלתי' 'אותה אבקש', כפי שכבר עמד על כך הרד"ק בפירושו], כי כך היא האמת שככל שמתקרב רואה עד כמה יש לו להוסיף 'לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכל'.

בקדושת לוי ע"ה הוסיף על דברי המגיד מזלאטשוב: ובזה הצדיקים מוסיפים והולכים בעבודת השם יתברך, שנדמה להם תמיד שאינם עדיין בשלימות, ויודעים תמיד בכל עת מה שחסר להם, דהיינו המדרגה שלמעלה מזו שאינם משיגים עדיין, ובטוחים בהשם יתברך ובישועתו שידעו אורח חיים למעלה להשיג גם ההשגה שחסר להם עתה.

זהו שאמר הכתוב (שם קיח יט) 'פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה' יה זה השער לה' צדיקים 'בואו בו', ודרש **הנועם אלימלך ע"ה** (ליקוטי שושנה ד"ה פתחו): דהנה עיקר מידת הצדיקים כך היא, בכל מה שעובד יותר להבורא ברוך הוא, הוא מבין יותר שאינו יכול להגיע אל תכלית העבודה כי אין סוף בדבר, וזה הוא עיקר הבנת הצדיק שמבין זה

ואתחנן אל ה' בעת שהוא לאמר. ה' אלוקים אתה החלות להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכןבורתך (ג כג-כד). פשוטו של מקרא בעת ההיא הכוונה כפי שכתב רש"י ע"ה: לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דימיתי שמא הותר הנדר. אולם בעומק העניין רמז בזה **התפארת שלמה** (ד"ה א"י ואתחנן, בשלח ד"ה א"י אז) כי בעת ההיא רמז לזמן הגאולה כנאמר (צפניה ג כ) 'בעת ההיא אביא אתכם'. כמו משה רבינו ע"ה שעמד לאחר ארבעים שנה והשיג סודות התורה שאין בריה היכולה לשער גודל השגתו, עם כל זה אמר **אתה החילות** שעומד הוא רק בתחילת התגלות גדלות הבורא שאין לידיעה זו סוף והשגה. כן בעת הגאולה תהיה התגלות שכינה עצומה ואז ידעו כי כל השגה שהיא אינה כי אם תחילת ההתגלות, ועל זה יאמר **בעת ההיא, אתה החילות להראות את עבדך**, כי כשיראו שאין סוף להתגלות כבודו יבינו כי תכלית הידיעה - לידע אשר לא ידעו. והוא הנאמר למשה רבינו ע"ה (שמות לג כג) 'וראית את אחורי ופני לא יראו' שכל שישגי האדם הוא רק בבחינת 'אחור', אך לעולם 'פני לא יראו' שלא ניתן להשיג מה באלוקות יתברך.

דרך הצדיקים שיוודעים כי

נמצאים הם רק בתחילת העבודה

כך הייתה דרכם של אבותינו הקדושים שידעו תמיד כי עדיין יושבים הם בפתח הכניסה להכרת הבורא כמו שכתוב באברהם אבינו ע"ה (בראשית יח א) 'והוא יושב פתח האוהל' וביאר **הנועם אלימלך** (ורא ד"ה א"י אשרי) שלמרות כל צדקותו ומדרגותיו עדיין הרגיש עצמו כאילו הוא יושב בפתח והתחלת הקדושה וזהו 'פתח האוהל' כי 'אוהל' רמז על הקדושה. [וראה גם בזוהר (ספרי תורה וירא צח): 'פתח האוהל', רזא דתרעא דצדק, פתחא דמהימנותא, דכדין עאל ביה אברהם בההוא רשימא קדישא], כי הצדיק כל מה שמתעלה נדמה בעיניו

העוסק בתורה מתוך עניות הדעת יזכה לקיימה בדעה שלימה וצלולה

וצלמות בעולם, דכתיב (איוב כח ג) 'אבן אופל וצלמות', נעקר יצר הרע מן העולם אין אופל וצלמות בעולם], והכל בזכות אותם השעות הקשות וההתמודדויות שהיו מנת חלקו. וגם אם מביט סביבו ורואה כי עדיין לא בא מנוחתו, יאמין בלב שלם שהקדוש ברוך הוא רואה את כל מאמציו ויגיעות העצומות שמשקיע למענו יתברך, וכל דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן כל הנסיונות הם לטובתו לזכך נשמתו ולהאירה, וכל יגיעה ויגיעה שמשקיע למענו יתברך אינה נאבדת רק עולה לריח ניחוח לבוראנו ויוצרנו, וככל שההתמודדות קשה יותר כך תהיה ההארה שלאחריה כשבוא תבוא הישועה, ויזכה לקיים התורה מעושר בכל המובנים של העשירות.

דורות הקודמים קיימו התורה מעוני ועתה הזמן שיזכו לקיימה מעושר

וכמו בפרט כל אחד מישראל, כן הוא גם בדורות עולם, יש דורות שבהם נבחרו בני הדור שיעבדו את ה' מתוך עוני וקושי הן בגשמיות והן ברוחניות, ויש דורות נבחרו לקיימה מעושר, וגם כאשר רואים עד כמה נסתרת הקדושה בעולם ועניות הדעת חופפת על הכל, יש להאמין כי 'סופו לקיימה מעושר', וכמו שאמר **הדברי ישראל ע"ה** (כללי אוריתא כ): והנה כמו שהיא בפרט, מכל שכן כן היא בכלל ישראל שהם קומה שלימה, כשמקיימין התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. והנה קיום התורה מעוני כבר היה בדורות הראשונים די והותר שמסרו נפשם על קדושת השם, נמצא שהסופו לקיימה מעושר היא עכשיו בעיקבותא דמשיחא, וכן יהי רצון, עד כאן לשון קדשו, ואף אנו נענה אחריו אמן ואמן [וראה ליקוטי מוהר"ן (תורה ר): הטעם שהצדיקים שבזמן הזה הם עשירים, ובזמנים הקודמים היו רובם עניים ואביונים, זה מרומז במשנה 'כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר', והצדיקים שבזמן הזה הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול, וכבר קיימו התורה מעוני, על כן זוכים עתה לקיימה מעושר].

חלילה לזרועות היאוש, אלא יחזק רוחו כי 'הנה זה עומד אחר כתלנו' (שיה"ש ב ט), ובזה מתחזקים בני ישראל בגלות ש'הנה זה עומד אחר כתלנו' ולא עזבנו לבד, כדברי **התפארת שלמה** (שבת נחמו ד"ה נחמו): הנה זה שורש כל הנחמות של ישראל בהגלות, הוא לנחם אותם ולדבר על ליבם ולהעיר אזניהם למשיבת נפשם לאמר להם, כי אף גם עתה בהיותם בארץ אויביהם גולים מעל שולחן אביהם ואין אתנו יודע עד מה מהתגלות כבוד ה' עלינו ורוח שכינתו בתוכנו כמו בימים הקדמונים, בכל זאת לא שב כבוד ה' מאתנו ולא מאס את זרע ישראל חלילה לעולם ולא רחק מהם, עוד שכינתו בתוכנו ו'הנה זה עומד אחר כתלנו', וכביכול הוא אסור אתנו וקרוב הוא לכל קוראיו אליו, וממחר לגאלינו בגאולת עולמים. כאשר אמנם מלבד היסורים והעוני שסובלים הישראל בהגלות ע"י מחרפיהם ולוחציהם, הנה עוד זאת רעה אליהם יותר מכל הרעות, אשר כל הימים הם בעצבות ודאבון נפש על כי נעלה ה' יתברך מאתם ומי יודע אם חפץ ה' עוד לגאלנו וכו', ומי יודע אם כל עבודותינו יעלה ברצון לפני כסא כבודו ואם ישמע עוד אל קולנו, והנה כאלה וכאלה יעציבו את לב בני ישראל להתרשל מעבודתם וכו', לכן הנה זה ראשית הנחמה של ישראל ע"י הנביאים, להראותם כי ה' אתם בכל מקומות מושבותם, ועוד לא סר צילם מעליהם בכל ארץ גלותם, וחפץ בעבודתם ושומע עתירתם כל הימים.

כל יגיעה ויגיעה שמשקיע למענו יתברך - אינה נאבדת

עוד מתחזקים ישראל בדברי הנביא 'חבי כמעט רגע עד יעבור זעם' (ישעיה כו ט), ויבוא היום ויראה בעיניו כי 'קץ שם לחושך' (איוב כח ג) ועוד יאיר לו ויתעלה למעלה למעלה בלי גבול ומידה [שכן דרשוהו לענין היצר הרע במדרש (כ"ר פט א): 'קץ שם לחושך', זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה, ומאי טעם 'קץ שם לחושך', שכל זמן שיצר הרע בעולם אופל

רבי יונתן אומר, כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר. (אבות פ"ד, מ"ט).

בכלל המקיים את התורה מעוני יש את המקיים את התורה אף אם עני הוא בדעתו, כמו שאמרו חז"ל (נדרים מא). 'אין עני אלא בדעת', ואם הוא עני בדעתו ובכל זאת לא מרפה וממשיך בלימודו גם במצב מעורפל שנמצא בו, וכן הוא הדבר באדם שנמצא במצב שטורדים אותו קשיים וצרות חס ושלוש ומונעים ממנו מלעסוק בתורה כאשר עם לבבו, להגות בה ביגיעה ולהבין אותה על בוריה, ובודאי שהם טורדים אותו מלעסוק בה בחשק ובהתרוממות כפי שהיה רגיל קודם למצבי דחק אלו, אך אם עני זה העני בדעת ממשיך ועוסק בה בכל מצב, זוכה ו'סופו לקיימה מעושר' שהקדוש ברוך הוא משפיע עליו דעת ומנוחת הנפש לקיימה בדעה שלימה וצלולה.

יחזיק מעמד בטירוף הדעת שמביא עליו יצרו ויזכה לאור גדול

ומה שאמר 'המקיים את התורה' אין הכונה רק לענין לימוד התורה, כי קיום התורה הוא קיום כל המצוות, וגם על זה אמר שהמקיימה כשהוא עני בדעת, שאינו מבין ומרגיש מרוחק, והיצר הרע מבלבל דעתו וטורף מחשבותיו וכמעט שלוכד עני במשכו ברשתו, ואם הוא מקיימה מעוני ואינו מביט על טירוף הדעת שנקלע אליו, ועומד חזק מול התאוות והרצונות, ונשמע רק למלך העולם העומד עליו ורואה במעשיו ומצפה שיעמוד בניסיון, סופו שיזכה לקיימה מעושר ויזכה לאור ה' החופף עליו, ויוכל לעבוד את ה' מתוך עשירות הדעת, שיתלהב ליבו לעבודת ה' מתוך קרבה ודביקות עצומה. או אז ימצא עצמו עובד את ה' מתוך חשק פנימי שמושך אותו לקדושה ומאיר דרכו להתקרב מתוך מרגוע ומנוחת הנפש.

שורש כל הנחמות של ישראל בהגלות

ואת זה צריך כל אדם להפנים בעומק ליבו, שגם אם מרגיש כי תש כוחו ממלחמת היצר וכבר כשל כח הסבל מרוב התלאות שממית עליו יצרו, אל יפול

